

verslag

Omschrijving	Online consultatie tijdelijk opschalingsinstrument waterstof via elektrolyse
Voorzitter	Anne Melchers
Vergaderdatum en -tijd	11 en 14 januari 2022, 10.00 uur – 12.00 uur
Locatie	Online, Teams
Aanwezig	11/1: ~ 170 gasten vanuit de sector 14/1: ~ 125 gasten vanuit de sector EZK: Dirk van Hoorn RVO: John Neeft, Gerhard Rinsma

---

1. Welkom & introductie

Anne Melchers opent de sessie en deelt de spelregels. Er zijn veel nieuwe deelnemers die zich aangemeld hebben voor deze sessies. Anne legt uit dat er al eerder consultatiesessies zijn georganiseerd waaruit veel waardevolle input is verkregen. Helaas is er op dit moment nog geen groen licht voor de opschalingsregeling. We hoopten dat half december de gedelegeerde handeling onder de RED-II zou worden gepubliceerd, dat is nog niet gebeurd. Daarnaast duren de gesprekken met de Europese Commissie (EC) ook langer dan we hadden verwacht. Er is besloten deze sessie toch door te laten gaan omdat het zinvol is om met initiatiefnemers te delen waar we staan. Deze sessie wordt niet opgenomen, we versturen een verslag achteraf. In dit verslag wordt eerst een toelichting gegeven op de vier onderwerpen zoals ook vermeld in de sheets, in de bijlage van dit verslag worden de meest relevante vragen en antwoorden benoemd.

2. Deel 1: Huidige uitgangspunten

Dirk van Hoorn licht toe dat – om subsidie te kunnen verstrekken - we van de EC goedkeuring nodig hebben om een subsidieregeling te mogen openen. Dat doet de EC op basis van staatssteunregels in staatssteunkaders. De al genoemde gedelegeerde handeling over de zogeheten additionaliteitseisen voor groene waterstof bevat een additionele set van regels waar de EC in deze goedkeuringsgesprekken naar verwijst.

Dirk deelt de huidige uitgangspunten bij de beoogde subsidieregeling: hij licht de aangehouden startpunten toe, de gesprekken en ontwikkelingen van de afgelopen periode en ook de duurzaamheidseisen waar de projecten die kans willen maken op subsidie naar verwachting aan zullen moeten voldoen.

Tijdens de door deelnemers gestelde vragen wordt verwezen naar opties 1 en 2 op sheet 6. Deze sheet is een kopie van een mail die **in juli '21 onder deelnemers** van de eerdere consultatiesessies is verspreid. Dirk licht toe dat naar verwachting details anders zullen worden, afhankelijk van de inhoud van de gedelegeerde handeling over additionaliteit.

3. Deel 2: Flexibiliteit elektrolyzers

John Neeft gaat in op flexibiliteit en start-stop van elektrolyzers en degeneratie van elektrolyser-stacks. Hij legt uit dat er – vanwege de reactie van de EC tijdens eerdere gesprekken – vanaf wordt gezien om het mogelijk te maken om een elektrolyser altijd op deellast door te laten draaien (5, 10 of 15% basislast, al naar gelang de technologie). Buiten de uren waarop de installatie volgens de subsidievoorwaarden in bedrijf mag zijn, moet de installatie dus worden uitgezet. Voorafgaand aan de consultatiesessie is een memo over dit onderwerp gedeeld, daarin zijn de resultaten van de analyse en de conclusies terug te vinden.

John brengt ook het onderwerp "batterij-opslag" ter sprake en stelt daarover de volgende drie consultatievragen (antwoorden graag via waterstof@minezk.nl):

1. Indien u initiatiefnemer bent van een elektrolyseproject, overweegt u de plaatsing van batterijopslag als onderdeel van het project?
2. Zo ja, wat is daarvoor de belangrijkste motivatie? (bijvoorbeeld verminderen aantal keren start/stop of het verhogen van het aantal vollasturen of het gelijkmatiger produceren van waterstof)
3. Wat is daarmee de maximale gewenste grootte van de batterijopslag, in MWh opslag per MW elektrolysevermogen?

4. Deel 3: Vergunningen

Gerhard Rinsma presenteert een sheet over vergunningen (WABO milieudeel en bouwdeel). Hij licht toe dat bij de subsidieaanvraag een verleende WABO vergunning moet zijn toegevoegd. Dat gaat dan in ieder geval over het milieudeel. De achtergrond hiervan is dat dit EZK en RVO meer zekerheid geeft over de realiseerbaarheid van het project binnen de termijn van 3 jaar. We overwegen deze eis niet van toepassing te laten zijn op de bouwvergunning (het bouwdeel van de WABO vergunning). Daarover stelt Gerhard de volgende consultatievraag:

4. Moet de bovengenoemde eis (dat bij de subsidieaanvraag een WABO vergunning moet zijn verleend, nog niet onherroepelijk) gaan over zowel het milieudeel als over het bouwdeel van de WABO vergunning, of alleen over het milieudeel?

We ontvangen antwoorden graag via waterstof@minezk.nl.

5. Deel 4: Vooruitblik

Ten slotte presenteert Dirk van Hoorn enkele sheets over het verdere proces tot de openstelling en het toekomstbeeld. Hij licht o.a. toe dat de huidige gesprekken met de EC **gaan over een informeel "OK", daarna moet de regeling nog formeel** worden genotificeerd. Ook komt er voor de concept regeling nog een schriftelijke internetconsultatie; dan wordt de hele concepttekst van de regeling online gezet

en heeft u 4 weken om daar op te reageren. De Raad van State dient ook formeel met de regeling in te stemmen, dit traject duurt normaliter een half jaar.

De verwachting is daarmee dat de regeling in de tweede helft van 2022 kan worden geopend, als alles soepel loopt dan zou dat in september of oktober kunnen zijn. Een verder uitstel van publicatie van de gedelegeerde handeling is voor de notificatie en voorbereiding (incl. Raad van State) geen belemmering, wel dient de gedelegeerde handeling te zijn gepubliceerd voordat de regeling kan worden gepubliceerd en de tender kan worden opengesteld.

De gedelegeerde handeling vormt een belangrijk kader voor deze regeling. We **hebben twee scenario's: hij komt op korte termijn uit, dan kunnen we 'm nog** toetsen bij alle geïnteresseerden. Komt hij niet op korte termijn dan maken we een keuze (gaan we meer tijd steken in optie 2, of niet) en gaan we notificeren. Tot slot een meer abstracte toekomstblik. Dat wat we nu bespreken heeft vooral betrekking op de eerste openstellingsronde. Voor vervolgrondes hebben we ruimte voor aanpassingen, zeker v.w.b. details. Het streven is nu dat we – parallel aan het uitwerken van het coalitieakkoord – aangeven hoe onze instrumenten voor opschaling van elektrolyse eruit zullen zien incl. een besluit over toekomstige openstellingsrondes voor deze regeling. Daarbij zal het streven zijn om openstellingsrondes kort op elkaar te organiseren. Daarnaast zijn ook de onderhandelingen over het Fit-for-55%-klimaatpakket van belang plus ook het decarbonisatiepakket, dit alles moet komend jaar bij elkaar komen tot concreet waterstofbeleid.

6. Afsluiting

Alle deelnemers die zich via de RVO website hebben ingeschreven voor deze sessies worden via de mail op de hoogte gehouden van de voortgang van het proces en vervolgsessies. Zij die dat vanuit AVG oogpunt niet willen, kunnen dat aangeven. Deelnemers die de uitnodiging doorgestuurd hebben gekregen kunnen zich inschrijven op de mailinglijst door een email te sturen. We verwachten dat dit voorjaar voorlopige teksten van de regeling geconsulteerd zullen worden en zullen geïnteresseerden via de gebruikelijke kanalen (RVO, website nationalewaterstofprogramma.nl en mail) informeren. Alle vragen, opmerkingen en nabranders zijn welkom op het emailadres waterstof@minezk.nl.

BIJLAGE: De belangrijkste gestelde vragen, en antwoorden daarop

(veelal tijdens de consultatiesessie, sommige overgebleven vragen zijn hieronder voor het eerst beantwoord).

Deel 1 'Huidige uitgangspunten' – Vragen gesteld op 11 januari:

- Vraag: Budget voor de eerste openstellingsronde is 250 mln. Doelgroep is de eerste generatie projecten < 50 MW. Ligt het nog in de lijn der verwachtingen dat er gelet op het Coalitieakkoord meer budget komt voor deze eerste openstellingsronde dan wel grotere projecten ondersteund kunnen worden?
*Dit hangt af van besluitvorming vanuit het kabinet. Er lijkt voldoende budget beschikbaar te komen (coalitieakkoord: klimaat- **en transitiefonds van €35 mld**) voor een volgende ronde, maar allocatie naar deze regeling moet nog plaatsvinden. Van ons uit is er geen belemmering voor een tweede openstelling kort na de eerste. Die tweede ronde zou dan ook voor grotere projecten kunnen zijn.*
- Vraag: Is een bestaande energiebron bijv. een windturbine park dan uitgesloten?
Dit ligt genuanceerd. De Europese commissie wil dat er nieuwe capaciteit voor hernieuwbare elektriciteitsproductie bij komt. Waar nu discussie over is, is of er via een soort infaseringsperiode de mogelijkheid wordt geboden om bestaande energiebronnen tijdelijk wel toe te staan.
- Vragen:
  1. Kan de elektriciteit die als gevolg van netcongestie niet kan worden getransporteerd gebruikt worden?
  2. Kan elektriciteit die anders zou worden gecurtailed gebruikt worden?
Er komt onder de subsidieregeling mogelijk ruimte voor gebruik van elektriciteit die anders gecurtailed moet worden. Dit zou onderdeel moeten worden van de huidige gedetailleerde uitwerking in de Europese kaders.
- Vraag: Is het mogelijk om een specifieke categorie voor waterstof te maken met een maximale capaciteit tot 1 MW?
Verzoek: Graag ook subsidie voor kleine projecten, 1 a 2 MW bv. voor projecten met agrariërs en relatief kleine bronnen zoals zonnedaken/ zonnevelden van bij elkaar een paar hectare.
Deze vraag is tijdens de vorige consultatiesessies (juni '21) ook gesteld. We hebben toen besloten dit voor de eerste ronde van de opschalingsregeling niet te doen, grote en kleine projecten moeten met elkaar concurreren. Als blijkt dat we hierdoor te weinig kleinere projecten mogelijk kunnen maken, is het een afweging om in de tweede ronde hier een aparte categorie voor in het leven te roepen. Naschrift: voor kleine en middelgrote bedrijven geldt een hoger subsidiepercentage (50/60% investeringssubsidie i.p.v. 40%). Deze extra subsidie wordt buiten de ranking gehouden.
- Vraag: Als je over het maximum aantal vollasturen (bijv. 3000 uur) heen gaat en je kunt aantonen dat dit altijd duurzaam (CO₂ vrij) is opgewekt is het dan acceptabel?
Onder verwijzing naar sheet 6 van de vooraf rondgestuurde presentatie: Niet

onder optie 2 (max. aantal vollasturen conform de SDE++ systematiek). Wel onder optie 1, daarvoor geldt namelijk geen maximum aantal vollasturen. Naschrift: in de subsidiebeschikking zal ook voor optie 1 rekening worden gehouden met een maximum aantal subsidiabele uren per jaar, waarmee de subsidie wordt begrensd. Dit is omdat op basis van het subsidieaanvraag in de subsidiebeschikking een maximum wordt gesteld aan de exploitatiesubsidie. Het is de aanvrager van de subsidie om op te geven hoeveel draaiuren per jaar naar verwachting gemaakt kunnen gaan worden. Dat betekent dan ook dat – als een installatie in de praktijk meer draaiuren kan maken dan waarvoor het subsidie heeft aangevraagd en beschikt gekregen – dat onder optie 1 het maken van meer draaiuren is toegestaan (zolang aan de voorwaarden wordt voldaan) maar dat voor deze extra productie dan geen subsidie kan worden uitgekeerd.

- Vraag: Geldt de eis van gelijktijdigheid als elektriciteit uit het net wordt gehaald?
Ja, dit wordt waarschijnlijk onderdeel van de eisen uit de RED-II die ook in de gedelegeerde handeling zullen komen te staan. We weten nog niet hoe fijnmazig deze eis wordt (kwartier, uur, anderszins), dat hangt af van de verdere discussies en besluitvorming over die gedelegeerde handeling.
- Vraag: voor e-boilers is er geen afbakening mbt productie buiten SDE subsidiabele uren. Klopt dat?
*Het klopt inderdaad dat onder de SDE++ er geen beperking is voor e-boilers, die mogen meer uren draaien dan de uren waarvoor ze subsidie krijgen. De oorsprong van de extra strenge eis voor elektrolyse is de Europese Commissie (EC), de extra strenge eis geldt ook voor waterstofproductie uit elektrolyse onder de SDE++. Dat **komt door de risico's op extra CO₂-uitstoot** op systeemniveau vanwege de lagere efficiëntie van elektrolyzers t.o.v. e-boilers.*
- Vraag: Opvallend dat de tweede methode zo moeilijk ligt terwijl deze wel is geaccordeerd in de SDE++. Wat maakt dat EC zich hier nu anders opstelt?
Dit is om twee redenen: (a) we willen meer subsidiabele uren realiseren dan onder de SDE++ mogelijk is: onder SDE++ was 3000 toegestaan, wij willen dit verhogen naar 5000 vollasturen. Dat gaat ten koste van milieuwinst, daar kijkt de EC kritisch naar en daarom wil de EC de sommen checken. Daarnaast is er nu een definitie bij gekomen van koolstofarme waterstof, we weten nu niet of de SDE++ aanpak aansluit bij deze definitie van koolstofarme waterstof. Dat maakt voor de huidige SDE++ niet uit, maar wel voor beoogde nieuwe goedkeuring voor de opschalingsregeling.
- Vraag: Het gaat dus vooral over de PRODUCTIE van waterstof. Hoe zit het met de ontwikkeling van next gen elektrolyzers die efficiënter opereren?
Wat wij beogen is om de uitrol van elektrolyzers op te schalen, dit zal indirect de ontwikkeling van elektrolyzers versnellen. Daarnaast is er beleid om technologie innovatie te versnellen. Daar zijn andere bestaande subsidieregelingen voor (zie informatie onder www.rvo.nl/waterstof) en ook het nieuwe groeifond budget gaat daar aan bijdragen.

- Vraag: Kun je de CO₂ reductie ook aantonen door H₂ in te mengen in het aardgasnet voor de bebouwde omgeving?
De EC kijkt heel sterk naar de fossiele energie die je met de groene waterstof verdringt. Daarbij gaan we uit van grijze waterstof, dus SMR. Voor de berekeningen maakt het dan niet zo veel uit als je aardgas in het aardgasnet vervangt door waterstof: de uitkomsten zijn dan naar verwachting ongeveer gelijk aan de huidige uitgangspunten.
- Vraag: Is er zicht op wanneer de gedelegeerde handeling er komt?
Signalen vanuit de EC zijn al langere tijd hetzelfde, namelijk dat de gedelegeerde handeling er bijna is. De bedoeling was dat deze voor 31-12 helemaal afgerond zou zijn, dus definitief. Dit is bij lange na niet gehaald. We houden rekkening met 2 scenario's: of binnenkort een concept (deze maand) of over 4 maanden. Als de concept gedelegeerde handeling er niet op korte termijn ligt dan gaan we in ieder geval de regeling notificeren.
- Vraag: is de besparing van CO₂ over de hele keten berekend? Of alleen elektrolyse?
De sommetjes die we maken als onderdeel van het goedkeuringsproces gaan alleen over de elektrolyse. We verwachten dat de duurzaamheidseisen die de EC eisen gaat stellen gaan over de hele keten op basis van een referentie voor een fossiele grondstof die de geproduceerde waterstof verdringt (waarschijnlijk conventionele waterstof uit aardgas zonder CO₂-afvang).
- Vraag: Is het budget ook beschikbaar voor projecten voor het testen van de degeneratiesnelheid van elektrolysers als gevolg van een fluctuerende input? Of moeten ze allemaal om implementatie gaan?
Elke project dat wij nu subsidiëren is in principe een project waarin wordt getest of flexibele operatie leidt tot meer degeneratie. Maar als je dit in een pilot-opstelling wilt testen waardoor het project niet op kosteneffectiviteit kan concurreren dan kan dat beter onder een van de innovatiesubsidies.
- Vraag: Er wordt wel gesproken over het bedrag van 250 mln/eur maar niet meer over de maximale subsidie van 1000 eur / ton vermeden CO₂. Is dit nog wel het uitgangspunt?
1000 euro per ton CO₂ is in principe nog steeds het uitgangspunt voor zowel optie 1 als optie 2. Wel is het de vraag in hoeverre optie 2 haalbaar is.
- Vraag: Worden/kunnen er eisen gesteld worden aan het gebruik van de waterstof (bv geen export)?
Dat zou kunnen. Dat hebben we nog niet besloten, we zouden ook nog bij de EC moeten toetsen of dat überhaupt mag. In principe is wel het idee dat het CO₂ reductie oplevert in Nederland, dus daarom zouden we dit wel kunnen opnemen. We hebben er wel al over nagedacht dat dubbele subsidie niet mogelijk is, dus export en dan ook nog verkrijgen van een vraagkant-subsidie (zoals het H₂ Global Fund in Duitsland) is niet mogelijk.
- Vraag: In hoeverre is de SDE++ route van toegevoegde waarde binnen dit opschalingsinstrument als de voorziene hekjes binnen de SDE++ geplaatst worden? Misschien een optie om binnen de SDE++ waterstofproductie op de ene manier te stimuleren, en dan binnen het opschalingsinstrument op een

andere manier?

Het streven is/was om in de nieuwe regeling de SDE++ aanpak uit te breiden met meer subsidiabele uren, als dat niet lukt dan kunnen we dezelfde voorwaarden nog wel toevoegen met een hoger subsidiebedrag. Los van subsidiabele uren is nog steeds beperking van de SDE++ dat het max. bedrag op 300 euro per ton CO₂ staat. Het kan dus nog steeds meerwaarde bieden om onder dezelfde condities 1000 euro per ton CO₂ toe te staan.

- Vraag: Hoe vindt de ranking van biedingen straks plaats?
*Alle biedingen worden gerangschikt op verkregen CAPEX plus OPEX subsidie over 15 jaar looptijd per MW geïnstalleerd elektrolysevermogen. Het project **bovenaan de ranking (laagste € / MW)** komt als eerste in aanmerking voor subsidie.*
- Vraag: RED-II geeft als voorbeeld van hernieuwbare energie zon/wind. Is deze definitie beperkt tot deze twee voorbeelden? Valt waterkracht/getijde hier ook onder?
Onder de RED-II is de definitie van hernieuwbare energie breder, ook waterkracht/getijde valt daar onder en ook elektriciteit uit biomassa. Voor de voorwaarden uit de gedelegeerde handeling is de definitie van hernieuwbare elektriciteit waarschijnlijk nauwer, maar dat weten we pas als de gedelegeerde handeling is gepubliceerd.
- Vraag: Is het nog een optie niet de MW af te kappen, maar het bedrag?
Uitgangspunt is dat we niet hele budget besteden aan één groot project. Daarmee ontstaan kansen voor meerdere projecten. Idee waar we nu op zitten is dat we in volgende ronde met extra budget ook grotere projecten gaan subsidiëren. We gaan nog nadenken over of maximeren van budget een betere optie is dan maximeren van het aantal MW. Hier komen we op terug.
- Vraag: Wanneer zou het opschalingsinstrument 'operationeel' kunnen worden, aannemende dat de gedelegeerde handeling eind januari wordt vastgesteld? En is een vertraging in de gedelegeerde handeling 1 op 1 een vertraging voor deze regeling?
*We kijken voor openstelling naar 2e helft van dit jaar, bij spoedige publicatie van de gedelegeerde handeling wordt dat **op z'n vroegst** september of oktober. Vertraging in publicatie van de gedelegeerde handeling resulteert niet 1:1 in vertraging van de subsidieregeling. We kunnen wel goedkeuring krijgen voor de regeling, echter, als de gedelegeerde handeling nog niet vastgesteld en geïmplementeerd is op het moment dat we de regeling zouden willen gaan publiceren en openen, dan treedt wel verdere vertraging op.*
- Vraag: CEEAG Guidelines worden deze maand van kracht. Een combi van 3000 vollasturen + investeringssubsidie moet toch binnen deze systematiek passen en voldoende kunnen zijn om de funding gap te vullen?
Dat is dus nog onduidelijk: de EC heeft nog geen uitsluitsel gegeven of de bestaande SDE++-systematiek ook voor nieuwe regelingen toegestaan is. Dat gaan we dus wel, als terugvaloptie, bij ze polsen.
- Vraag: Is er al iets te zeggen over of deze subsidie gestapeld mag worden met andere (Europese) subsidies voor waterstofproductie (zoals Innovation

Fund/Just Transition Fund)?

Ja, stapeling kan in sommige gevallen (en in andere gevallen niet), dat moet van geval tot geval worden bepaald. Stapeling is zinvol als de subsidiebeschikking voor de andere subsidie is verkregen voorafgaand aan indiening in de opschalingsregeling. We vragen nadrukkelijk om – mede in verband met de korte realisatietermijn – bij indiening in het de opschalingsregeling geen rekening te houden met mogelijk nog in de toekomst te verkrijgen subsidies omdat (a) de realisatietermijn van 3 jaar kort is en (b) de opschalingsregeling de gehele onrendabele top kan vergoeden. Subsidieaanvragen waaruit blijkt dat voor het realiseren van een project toch nog een andere subsidie (anders dan EIA) nodig is zullen worden afgewezen. Een uitzondering is dus de EIA, die kan worden aangevraagd en verkregen na toekennen van de subsidie uit deze opschalingsregeling. In 2022 zijn elektrolyzers namelijk toegevoegd aan de EIA Energielijst onder code 270403.

Naschrift: Daarnaast is van belang dat voor een installatie waarvoor al een subsidiebeschikking uit deze regeling is verkregen, in een volgende tender niet opnieuw subsidie aangevraagd mag worden.

- *Vraag: Als H₂ ingevoerd mag/kan worden in het aardgasnet kan de elektrolyser continu werkzaam zijn. Hopelijk 100% op groene stroom. Maar als deels op grijze stroom mag je dan die CO₂ reductie op het gebruik van 20% minder aardgas in de bebouwde omgeving meerekenen? De regeling zal worden geopend voor projecten ongeacht de toepassing, dus invoeding in het aardgasnet is zeker toegestaan. Voor het berekenen van de CO₂ reductie verschijnt nog een aparte gedelegeerde handeling onder RED-II artikel 28.5. Voor het verkrijgen van subsidie onder deze regeling hoeft geen CO₂ berekening te worden uitgevoerd.*
- *Vraag: waarom ranking obv subsidie per capaciteit ipv CO₂ reductie? Dit is omdat het ons te doen is om het realiseren van elektrolysecapaciteit om zo ervaring op te doen met elektrolyse in Nederland en om als gevolg van opschaling de investeringskosten omlaag te brengen.*
- *Vraag: Is het niet zo dat wij als Nederland gevraagd zijn onze eigen interpretatie te geven aan RED-II? Als Nederland moeten we de RED-II implementeren, dat is inmiddels ook al gebeurd. De gedelegeerde handeling is een onder de RED-II vallend stuk regelgeving dat direct van kracht is, Nederland hoeft die gedelegeerde handeling niet te implementeren. Zie [deze website](#) voor meer details.*
- *Vraag: De uitrol voor wind op zee voor de komende 10 jaar ligt al vast. Wind op zee zal dan ook niet kunnen kwalificeren als 'additioneel' neem ik aan? Ons begrip is dat nieuwe wind-op-zee parken wel kunnen kwalificeren als additioneel als wordt voldaan aan de eisen uit de gedelegeerde handeling. Informeel heeft de EC dat ook aan ons bevestigd.*

Deel 1 'Huidige uitgangspunten' – Vragen gesteld op 14 januari:

- Vraag: Duurzaamheidseisen: opschalingsregeling moet voldoen aan EU eisen voor Staatssteun. Terwijl de gedelegeerde handeling gaat over toepassing van RED-II (RFNBO). Subsidieregeling zou dus zijn eigen gang kunnen gaan, als voldaan wordt aan de nieuwe staatssteunregels. Klopt?
Het korte antwoord is nee. Het was wel het uitgangspunt dat wij hanteerden een jaar geleden. De nieuwe versie van de staatssteunregels maakt namelijk wel een verwijzing naar de gedelegeerde handeling. De EC kan de regeling nog wel goedkeuren als er geen rekening met gedelegeerde handeling wordt gehouden (dat mandaat hebben ze) maar de verwachting is niet dat ze dat zullen doen. Daarom wordt de gedelegeerde handeling naar verwachting wel degelijk leidend.
- Vraag: De nieuwe gas & H₂ package heeft een definitie van "low carbon hydrogen": low carbon als wordt aangetoond dat BKG emissies minstens 70% lager zijn dan referentie. Probleem is dat gedelegeerde handeling met berekeningswijze pas verwacht wordt eind 2024.
In het nieuwe gasdecarbonisatiepakket van december staat een definitie op hoofdlijnen van koolstofarme waterstof, met 70% GHG reductie over de hele levenscyclus. Ook daarover komt een gedelegeerde handeling die er pas in 2024 is. De EC heeft dus nog geen kader om deze GHG reductie aan te beoordelen. Dus gaat de EC daarmee nog wel goedkeuring geven voor subsidieregelingen die hier mogelijk niet goed bij aansluiten?
- Vraag: eis 1 ii (dit verwijst naar sheet nr. 6 in de presentatie) is wel killing voor realisatie. Kan dus alleen aan oude zonneparken gelinkt worden...
Voor NL is dit heel relevant omdat de SDE++ zo succesvol is voor zon en wind. Twee dingen zijn van belang: er is veel WOZ op komst, de nu te bouwen parken zijn ongesubsidieerd en we verwachten dat dat bij volgende parken zo blijft. Mogelijk zouden ook bestaande wind- en zonneparken zodra die geen subsidie meer ontvangen mee kunnen tellen, maar dat hangt af van de uitwerking door de EC. Daarnaast is de vraag of bij de implementatie van de eisen in de gedelegeerde handeling een infaseringperiode komt voor een deel van de eisen. Dat zou kunnen veroorzaken dat in de eerste jaren wel gesubsidieerde bronnen mogen worden gebruikt en in latere jaren niet meer.
- Vraag: De tweede set eisen (de vollasturen) is overbodig als je temporal en geographical matching kunt aantonen? Het is van groot belang voor een duurzaam systeem dat de koppeling geborgd is. Als er een minimale last is voor de elektrolyser dan kan dat altijd opgelost worden door het toevoegen van een batterij die duurzame stroom opslaat die de elektrolyser kan gebruiken. Correct?
Correct. Voor de duidelijkheid over de tekst op slide 6 met optie 1 of 2: er komt dan een keuze voor 1 of voor 2. Als je dus de temporele en geografische correlatie kunt aantonen dan kun je in principe dus veel meer vollasturen maken, 8000 vollastuur is in theorie haalbaar. Een batterij helpt daarbij dan zeker mee.
- Vraag: Is het is nog steeds de bedoeling om in de regeling onderscheid te maken tussen netgekoppelde elektrolyzers en elektrolyzers die direct

gekoppeld zijn aan een hernieuwbare bron (meer gesubsidieerde vollasturen in geval van directe koppeling/lijn)?

Ik verwacht dat er specifieke eisen zullen gelden in de gedelegeerde handeling voor elektrolyzers met een directe lijn en elektrolyzers met een netkoppeling, als dat zo is dan zullen we dat onderscheid in de regeling ook maken.

- Vraag: kun je overzicht op hoofdlijnen geven hoe de problematiek die je schetst voor Nederland (oa. samenloop met SDE++) speelt in de andere EU-lidstaten? Waar zitten synergiën met andere lidstaten?
*Allereerst: met de SDE++ hebben we een specifiek NL probleem. Aan de ene kant hebben we een relatief fossiele e-mix, waardoor we op basis van de e-mix weinig ruimte hebben voor waterstofproductie. Via de SDE++ krijgen we heel veel nieuwe bronnen, maar omdat we subsidie geven komen die dan niet in aanmerking (via gedelegeerde handeling route = optie 1). In Denemarken hebben ze al een heel hoog aandeel hernieuwbaar in de mix. In andere landen hebben ze nog veel ruimte voor nieuwe ongesubsidieerde groei van hernieuwbare elektriciteit (denk aan Portugal en Spanje), dus dat creëert ook ruimte. In Duitsland – waar omstandigheden wel redelijk vergelijkbaar zijn met NL – wordt voor ondersteuning niet gekozen voor directe subsidie maar voor belastingverlaging, waarmee de bron wel voor koppeling in aanmerking zou komen. Dit is onhandig voor NL in het speelveld, waar we de **Duitsers wel in vinden is dat zo'n infaseringsperiode voldoende lang zou moeten zijn**, dus op dat punt zouden we de gedelegeerde handeling mogelijk nog kunnen beïnvloeden. Daarnaast zijn er lidstaten die het compleet anders doen, zij leunen in discussie heel erg op kernenergie, zij vinden het dus maar niets dat de EC aanstuurt op de eisen in de gedelegeerde handeling want zijn principieel tegen voortrekken van waterstof uit zon en wind t.o.v. waterstof uit kernenergie.*
- Vraag: Vollasturen beperken tot SDE++ norm 3.000 uren: in publicatie Staatscourant 9 juli 2021 zijn de vollasturen veel hoger vanaf 2024 (4.910 uren). Waarom wordt nog 2.000- 3.000 uren gehanteerd als referentie? Nieuwe publicatie in Staatscourant 4.910 uren, waarom nog refereren naar 2000-3000?
*De 4910 uren zijn draaiuren, de huidige SDE++ 2021 geeft subsidie voor volle last op 3000 uren, dus vollasturen. Die vollasturen mogen dan ook als uren met deellast worden gemaakt gedurende de 4910 toegestane draaiuren. Daarnaast zijn die extra uren (meer draaiuren t.o.v. vollasturen) ook beschikbaar om eventuele niet gemaakte vollasturen in eerdere jaren te **kunnen compenseren (dit het in de SDE++ "banking")**.*
- Vraag: Moet de elektrolyser ook nieuw zijn?
Ja. We mogen geen subsidie geven voor bestaande elektrolyzers. Wat de EC van ons vraagt is om aan te tonen of het project leidt tot een effect, en dat dat project zonder subsidie niet tot stand zou zijn gekomen.
- Vraag: Je spreekt over 250M euro subsidie over 15 jaar voor max 50 MW elektrolyser capaciteit. Wat is jullie verwachting hoeveel MW (dus hoeveel

projecten) hiermee gesubsidieerd kunnen worden? Doelstelling subsidie aan meest efficiënte project zal betekenen zo groot mogelijk. Waarom niet een kleiner maximum (misschien 5 MW) zodat er meer projecten kunnen starten die sneller van start kunnen? 50MW is nog steeds een behoorlijk grote installatie en komt al dicht in de buurt van de initiatieven van de Shells en andere grote bedrijven.

We verwachten of beter – streven ernaar- dat met dit budget 50 tot 100 MW gerealiseerd kan worden, idealiter bestaat dit uit 3 tot 4 projecten. Met het opschalingsinstrument willen we de stap van de huidige 10 MW ([die nu in Duitsland is gebouwd](#)) naar enkele tientallen MW in opschaling stimuleren.

- Vraag: Ivm de gedelegeerde handeling wordt er nu sprake van een phasing in aanpak: eerste pioniers electrolyzers (tot 2025) zouden (deels) vrijgesteld kunnen worden van strenge eisen ivm additionaliteit. Dit zou een oplossing kunnen bieden voor tijdelijk opschalingsinstrument?

*Deze vraag getuigd van kennis van de gelekte gedelegeerde handeling. Als Nederlandse overheid gebruiken we in onze consultatiesessie niet deze gelekte versie, maar hebben we er wel kennis van genomen. Daarom eerst een formele reactie: **er is nooit bevestigd door de EC dat er zo'n document is.** In de gelekte versie is sprake van een infaseringsperiode. Als die er komt dan verbetert die inderdaad de kansen voor deze regeling. Het klopt dat de projecten die onder deze regeling worden gerealiseerd niet veel aan hebben aan een infaseringsperiode t/m 2024 vanwege realisatie in 2024. We zouden dus graag zien dat de infaseringsperiode met een paar jaar wordt verlengd.*

- Vraag: Waarom wordt veiligheid zo weinig genoemd of certificering? Dat moet toch cruciaal zijn bij pilot projecten?

*Ja, dit is cruciaal. We noemen het hier niet omdat we hier nu niet veel vragen over hebben. Vanuit EZK en RVO willen we een certificeringpilot gaan uitvoeren zodra de gedelegeerde handeling is gepubliceerd. Daarnaast is er een interdepartementale werkgroep over veiligheid actief. We willen hierop nog wel ingaan in de uiteindelijke subsidieregeling, bijv. in de toelichtende teksten bij de regeling. Bij indiening zal om een milieu- en eventueel bouwvergunning gevraagd worden; het bevoegd gezag zal dan ook de **veiligheidsrisico's van een project toetsen.***

- Vraag: Maakt volgens jullie analyse van de CEEAG de RED-II gedelegeerde handeling eisen voor RFNBOs ook van toepassing op hernieuwbare waterstoflevering aan andere sectoren dan transport en raffinaderijen?
Ja, rekening houdend met voorstel voor herziening van RED-II op basis van voorstellen van juli 2021 (FitFor55). Formeel is het inderdaad zo dat de gedelegeerde handeling nu alleen geldt voor toepassing in transport, maar we houden dus rekening met de uitbreiding naar andere sectoren als gevolg van de aanstaande aanpassing van de RED-II.
- Vraag: In eerste instantie zullen de elektrolyzers een pilotplantkarakter hebben. Is het ook de bedoeling dat de resultaten die met de installaties behaald worden, gedeeld worden? Hoe wordt voorkomen dat partijen dezelfde doelstellingen met de pilot nastreven?

We willen inderdaad dat resultaten gedeeld worden, we hebben kennisdisseminatie paragraaf nog niet uitgeschreven. Met die kennis hopen we nieuwere projecten te versnellen. We gaan niet sturen op verschillende doelstellingen. We ranken op subsidie-intensiteit, dat wordt leidend.

- Vraag: Is het een juiste samenvatting dat NL (EZK) nu staat voor een keuze tussen blijven pushen voor twee opties om aan de eisen te voldoen (incl vollasturen route) of omwille van in elk geval snelheid van het opstellen van het instrument volgen van de voorwaarden in de gedelegeerde handeling en dus een aantoonbare koppeling (temporal en spatial)? Wat is de verwachte tijdslijn tot opstelling als we vollasturen route laten lopen vs hierover blijven discussiëren met EC.

Dit is een goede samenvatting van de keuze waar we nu voor staan. Het pushen bij de EC om meer gedaan te krijgen op wat ze eigenlijk niet willen kan zo maar maanden extra vertraging opleveren, en dan is er nog geen garantie op succes.

- Vervolgvraag: Wat gaat bepalen of NL daar nog voor gaat?
Dit hangt af van wanneer de gedelegeerde handeling komt, want als die er eind deze maand is dan kunnen we die voorleggen en vragen welke projecten verwachten hiermee een project te kunnen realiseren. Als ie niet snel komt dan moeten we de knoop doorhakken zonder die informatie. Dan hangt het vooral af van de reactie van de EC op eind vorig jaar ingestuurde antwoorden op vragen.
- Vraag: Komt er binnen de regeling ook ruimte voor de productie van andere waterstofdragers? En worden alternatieve waterstofdragers ook besproken als het gaat om de brede Europese kaders?
Nee, de regeling gaat specifiek over waterstofproductie uit elektrolyse van water.
- Vraag: Staat er ook een soortgelijke regeling voor grotere elektrolyser projecten van > 50MW op de planning? Zo ja, wat is hier de timing van en is er al wat bekend over de grootte?
Dit is wel het streven. We hebben het hier nu vooral over de eerste openstellingsronde. Er zijn vervolgrondes nodig als we de ambities voor 2025 en 2030 willen realiseren met deze subsidieregeling. Zulke vervolgrondes moeten dan ruimte bieden voor grotere elektrolysers (>50 MW).
- Vraag: Wat is de definitie van een directe lijn?
Zoals we het nu begrijpen volgt die uit de tekst van de gedelegeerde handeling.
- Vraag: Kun je nog ingaan op de vraagzijde naar die groene waterstof? Ik bedoel daarmee het beeld is waar de met deze productiestimulering geproduceerde groene H₂ wordt gebruikt (en of dat vraagprofiel dan aansluit bij productieprofiel, als deelvraag).
Het is aan de initiatiefnemers om te bepalen waar de waterstof wordt gebruikt, en om te zorgen voor voldoende flexibiliteit en/of opslag. Ons beeld is dat de waterstof met name zal worden gebruikt in transport (zonder HBE's, zie ook een latere vraag) en in industriële processen met bestaande

waterstofvraag (grijs of blauw) waar het proces kan voorzien in flexibiliteit of waar een waterstofpijpleiding kan voorzien in het opvangen van de variatie in waterstofproductie.

- *Opmerking: Waarom doen we zo krampachtig met allerlei regels? We hebben een buitengewoon betrouwbaar GvO systeem dat transparant aantoont waar de energie vandaan komt. we vermengen virtueel veel te veel met het fysieke. Het zijn twee domeinen.*

Reactie: De regels worden ons in het notificatieproces opgelegd.

Deel 2 'Flexibiliteit elektrolyzers' - Vragen gesteld op 11 januari:

- *Vraag: In de memo leek er vanuit ervaring gesproken te worden over het effect van starten en stoppen van elektrolyzers voor de levensduur. Is er al meer bekend over het effect van sterk fluctuerende bronnen (dus niet aan/uit, maar wel van 20 naar 90%)?
Ook daarvan zeggen de geraadpleegde experts dat dit zal leiden tot snellere degradatie van de stacks, en ook hiermee is weinig ervaring waardoor deze degeneratie nog niet valt te kwantificeren. Overigens wordt dit effect kleiner als wordt gekozen tussen een grotere verhouding MW hernieuwbare opwek en het aantal MW elektrolyse vermogen.*
- *Vraag: Waarom zou je het aantal vollasturen van elektrolyzers beperken? Terwijl het technisch/ economisch juist beter is om ze zoveel mogelijk continu te laten draaien.
We moeten dit doen om goedkeuring van de EC te krijgen. Continu draaien van een elektrolyser levert met de huidige elektriciteitsmix geen milieuwinst.*
- *Vraag: **Wat gebeurt er als een "elektrolyser" elektriciteit terug levert aan het net** (dus het omgekeerde van waterstof maken uit elektriciteit)?
Voor de subsidie uit de opschalingsregeling is dat niet van belang. De subsidie (het exploitatiedeel) wordt verstrekt voor de geproduceerde waterstof, onafhankelijk in welke sector deze wordt toegepast (industrie, gebouwde omgeving, mobiliteit of elektriciteitsproductie).*
- *Vraag: Zou een direct op een windpark aangesloten elektrolyser i.c.m. een batterij ook in aanmerking komen voor meer vollasturen?
Ja, zo lang de elektrolyser en batterij door één initiatiefnemer op één locatie worden gerealiseerd (en voor de batterij als we besluiten om deze onder de subsidiabele kosten te laten vallen). De initiatiefnemer van zowel de elektrolyser als de batterij vraagt dan de subsidie aan.
Vervolg vraag: Dus als je de (solide oxide) elektrolyser reversibel gebruikt om weer elektriciteit te maken tellen die uren niet als elektrolyser draaiuren?
Klopt, het gaat om het aantal draaiuren waarin waterstof uit elektriciteit wordt geproduceerd.*
- *Vraag: Hoe kan je een elektrolyser, als oplossing van netcongestie, in gebieden uitzetten na het behalen van de vollasturen? En daarmee als gevolg juist stimuleren van netcongestie....?
Dat is inderdaad een aandachtspunt voor optie 2 (de SDE++ achtige optie met een vast aantal vollasturen, zie opnieuw sheet 6), want de geschetste*

situatie kan inderdaad ontstaan als er in het eerste deel van het jaar veel gunstige perioden zijn waardoor in bijv. oktober al alle vollasturen zijn opgebruikt. Dit pleit – voor elektrolyzers die worden geplaatst om netcongestie op te lossen – voor het volgen van optie 1 (dus voldoen aan de voorwaarden uit de gedelegeerde handeling) waarmee het aantal vollasturen niet bij voorbaat vastligt.

- Vraag: Zolang wij in de MW elektrolyser fase zitten kan ik me bij een batterij opslag misschien iets voorstellen, echter in de GW fase kan ik me hier niets bij voorstellen. Hoe denken jullie hierover?
Wij weten dat niet. We observeren dat er al batterijopslag van enkele tientallen MWh opslagcapaciteit worden gebouwd (zie bijv. [dit bericht](#)), en ook dat batterijen steeds goedkoper worden. Voor hele grote elektrolysesystemen van zeg 1 GW zijn grote batterijopslagen van enkele honderden MWh opslagcapaciteit mogelijk voldoende om het aantal benodigde start-stops in voldoende mate te reduceren. Tegelijkertijd zou ervaring met het bedienen van elektrolyzers ook tot de conclusie kunnen leiden dat elektrolysesystemen ook mét 1 tot 2 dagelijkse start-stops kunnen worden bedreven, ook op deze grote schaal. Uiteindelijk zullen bedrijven op dit punt kostenoptimalisaties gaan maken. Vanuit EZK en RVO kunnen wij niet voorspellen hoe die uit gaan pakken.
- Vraag: Is deze route inclusief batterij-opslag al geverifieerd met de EC? Het principe rond de kunstmatige vollasturen hangt samen met de grid mix. Is het dan, helaas, niet zo dat het laden van de batterij inclusief mee zou moeten gaan tellen bij die vollasturen?
Dit is nog niet gechecked met de EC. Voor optie 2 zullen we dat nog moeten doen, voor optie 1 hebben we signalen dat dit mogelijk in de komende versie van de gedelegeerde handeling opgenomen zal worden.
- Vraag: mag de batterij ook een losstaande business case hebben en daarmee niet direct gekoppeld aan de H₂ productie? Vermoedelijk kun je accu capaciteit inkopen?
Om voor investeringssubsidie in aanmerking te komen (als wordt besloten dat er vanuit de opschalingsregeling ook subsidie beschikbaar is voor batterijopslag) dient de subsidieaanvrager te investeren in zowel de elektrolyser als in de batterijopslag. Het gaat dan voor beide opties 1 en 2 om batterijopslag op dezelfde locatie als de elektrolyser. Of onder optie 1 ook gebruik kan worden gemaakt door batterijopslag elders moet uit de gedelegeerde handeling blijken.
- Vraag: Eerder werd aangegeven dat de projecten worden gerangschikt op de **parameter** "subsidie/MW elektrolysevermogen". Een batterij zal dat automatisch verhogen en zo komen die projecten automatisch achter projecten zonder die batterij. Hoe kun je dat oplossen door een batterij 'subsidiabel' te maken? En als een batterij de subsidiebehoefte door efficiëntere operaties sowieso verlaagd, dan hoeft je het dus ook niet 'subsidiabel' te maken, dan regelen ontwikkelaar dat zelf toch?
Wij willen graag inschatten of door de noodzaak tot start-stop er projecten

afvallen, en of die projecten geholpen zijn met batterij-opslag (vanuit technisch oogpunt of omdat het de business case meer zekerheid biedt). Het is vervolgens aan de initiatiefnemers om in te schatten voor welke projectkosten ze subsidie vragen.

In deze regeling stellen we geen maximum aan de subsidie, anders dan de maximum 1000 euro per ton CO₂ die in het bovenliggende besluit staat waar deze regeling over valt. Dat betekent dat ook dure batterijopslag aan het project mag worden toegevoegd en dat daar subsidie voor gegeven kan worden – tenminste als wij besluiten dat onder de regeling te laten vallen en rekening houdend met de genoemde mogelijke maximumgrootte van **batterijopslag**. U dient zelf door te rekenen of de voordelen van zo'n batterijopslag - door verminderde degradatie en minder risico op snelle degradatie, en door meer draaiuren – de extra investering zinvol maken. En u dient rekening te houden met dat een duurder project mogelijk lager zal ranken in de tender.

- Vraag: chloorproductie heeft als bijproduct H₂, is dat subsidiabel?
Nee, de opschalingsregeling beperkt zich tot elektrolyse van water voor productie van waterstof met bijproduct zuurstof.
- Vraag: Een hybride configuratie bestaande uit twee of meer elektrolyzers waarbij voor een deel wel en een deel geen subsidie wordt aangevraagd zou een optie kunnen zijn? Vollaasturen beperkt voor subsidiabele elektrolyzers, en niet beperkt voor parallel geschakelde niet subsidiabele elektrolyzers. Zou je in een setup ook subsidie kunnen vragen voor bijvoorbeeld de helft van de stacks?

Nee, niet als dat stacks zijn voor elektrolyzers die niet aan de subsidievoorwaarden voldoen. Het is dus prima om subsidie aan te vragen voor elektrolyser 1 die aan voorwaarden voldoet, en daaraan parallel een andere elektrolyser 2 te bedrijven die niet aan voorwaarden voldoet en waarvoor geen subsidie wordt verkregen. Maar het is niet toegestaan om subsidie te krijgen voor stacks op momenten dat aan de voorwaarden wordt voldaan en geen subsidie op momenten dat niet aan voorwaarden wordt voldaan, want de voorwaarden gaan over alle momenten in een kalenderjaar.

Deel 2 'Flexibiliteit elektrolyzers' - Vragen gesteld op 14 januari:

- Vraag: vervalt de gehele subsidie of alleen voor de andere uren? Soms moet je draaien om de FCV bussen te kunnen belevaren!
De hele subsidie vervalt, omdat de EC vereist dat het project tot minder CO₂ emissies leidt, en dat is niet het geval als de installatie ook veel draaiuren **maakt op het moment dat "de mix grijs is"**.
- Vraag: en als je elektriciteit betreft van windmolen, mag het dan wel? Dan ontlast je het net namelijk juist wel.
Dat valt onder de directe koppeling (zie sheet 6 optie 1b), dat mag dus wel als je aan de voorwaarden voldoet. Je mag dat dan ook combineren met elektriciteit uit het net dat voldoet aan de desbetreffende voorwaarden (zie

sheet 6 optie 1a, let op: deze voorwaarden zijn nog niet definitief, afhankelijk van definitieve gedelegeerde handeling).

- Vraag: Als je in directe lijn koppelt met wind op zee kom je toch op meer vollasturen uit (zeg 4300)? Betekent dat dat soort projecten dan nu nog buiten scope zijn? (en zo ja: hoe krijgen we dan de beoogde grote volumes voor elkaar?)

Je kunt niet met een directe lijn fysiek koppelen aan een windturbine (tenzij de elektrolyser bij de windturbine op zee wordt geplaatst), dat is het gevolg van TenneT vereisten dat een windpark op zee door TenneT wordt aangesloten op het elektriciteitsnet op land. Met een virtuele koppeling op basis van PPA's kan dit wel, dat is optie 1a van sheet 6 uit de presentatie. Daarmee kan dus inderdaad 4300 vollastuur worden gehaald, of zelfs nog meer als het aantal MW elektrolyser kleiner is dan het aantal MW van het windpark op zee.

- Vraag: Is het een idee om pionier projecten meer ruimte te geven met betrekking tot min basislast en stand-by modus? En dat het gefaseerd strikter wordt na mate ook de technologie mbt flexibiliteit zich verder heeft ontwikkeld?

Dat beogen we niet in deze regeling, deze regeling beoogt de opschaling van elektrolysers naar een schaal van enkele tientallen MW. Ontwikkelings- en demonstratieprojecten waarin nieuwe technologie wordt ontwikkeld en uitgeprobeerd kunnen gebruik maken van andere regelingen. Neem contact op met RVO als u wilt weten welke regelingen er hiervoor zijn. Een overzicht van subsidieregelingen is ook te vinden via www.rvo.nl/waterstof.

- Vraag: Is er zicht op hoeveel initiatieven voor elektrolysers in Nederland op dit moment zijn in relatie tot de vereisten aan vergunningen?
Daar hebben EZK en RVO inderdaad zicht op. Dat is echter strategische informatie die we niet delen. U kunt er vanuit gaan dat we alleen een tender zullen openen als we inschatten dat er voldoende projecten zijn (en dan ook met WABO vergunning) om in ieder geval tot enige concurrentie te leiden in de tender.

Deel 3 'Vergunningen - Vragen gesteld op 11 januari

- Vraag: wat bedoel je met "realisatie"? Is dat in gebruikstelling binnen 3 jaren?
Ja dat klopt, vanaf het moment van afgifte van de subsidiebeschikking.
- Vraag: M.b.t. die realisatietermijn van 3 jaar na aanvraag: voor een situatie van "route 1" in de realiteit, telt je elektrolyserproductie dus alleen als groen als je ook de PPA's van een nieuw te bouwen wind-/zonnepark hebt. Dat weet je nog niet, of je die gegund krijgt (zo lang er geen gecombineerde tenders zijn) bij aanvragen van deze subsidie. Hoe gaat dit in de praktijk werken? Kan de subsidie voorwaardelijk worden toegekend, en uitbetaald na ook verkrijgen PPA's? En hoe past dat dan bij de 3 jaar-termijn?
Dit is waarom we bij de EC pleiten voor soepelheid in het begin, dus via een

*ingroeifase. In de praktijk betekent dit: aanvragen op basis van productieplan, incl. bewijs voor aantonen groenheid. Daarna is er drie jaar om de elektrolyser te bouwen, en je kunt waterstofproductie beginnen **volgens het plan zodra je PPA's binnen hebt. Dit wordt vooral een probleem als er geen soepele overgangsregeling komt.***

Deel 3 'Vergunningen - Vragen gesteld op 14 januari:

- Opmerking: Voor projecten waar realisatie nog een tijdje op zich laat wachten is het logisch een gefaseerde aanvraag te doen vanwege een gebrek aan engineeringgegevens en details. Dat is niet mogelijk als een beschikte bouwvergunning benodigd is. Het ligt daarmee voor de hand dat wanneer realisatie naderbij komt het ontwerp - op basis van de stand der techniek en nieuwe inzichten - dusdanig aangepast is dat er nogmaals een bouwvergunning aangevraagd moet worden.

Deel 4 'Vooruitblik' – Vragen gesteld op 11 januari:

- Vraag: Over additionaliteit: meeliften op bestaand park geeft zekerheid, de noodzaak tot nieuwe additionele elektriciteitsopwek geeft onzekerheid. Kan de netbeheerder niet hier een rol in spelen (rood gebied)?
De EC zal op de lange termijn niet een oplossing op dit systeemniveau toestaan, de bouw van een nieuwe elektrolyser moet er volgens EC toe leiden dat er extra productiecapaciteit voor hernieuwbare elektriciteit wordt gerealiseerd.
- Vraag: Hoe krijg je een financier mee bij het verbinden van de verschillende ideeën rond het koppelen, zon-wind-waterstof-vergunningen?
*Onze hoop is dat we door dit soort trajecten te doen, we een netwerk kunnen creëren. Uiteindelijk is het vinden van financiering een klus voor de **projectontwikkelaars zelf. Over de bredere vraag "hoe creëren we een netwerk" denken we graag mee, inclusief het contact leggen met banken.***
- Vraag: Wat is de verwachte doorlooptijd van de beoordeling van de projecten ingediend in de eerste ronde?
De tender zal naar onze huidige inschatting 4 weken open staan. We gaan er daarna van uit dat we binnen 3 maanden de beoordeling rond hebben. RVO heeft de mogelijkheid om deze termijn eenmaal met nog 3 maanden te verlengen.
- De hele projectontwikkeling eindigt in een financial close, daarin moeten ook **de PPA's klaar zijn. De bouw duurt ook 2 jaar. De totale lengte van 3 jaar is daarmee mogelijk niet voldoende.** Kan hier wat aan gedaan worden?
Vanaf de eerste consultatiesessie een jaar geleden communiceren we dat alleen projecten die zo goed als klaar zijn om de bouw te starten, kunnen indienen in deze regeling. De voorbereidingstijd na subsidiebeschikking kan dus kort zijn, en als de bouw inderdaad 2 jaar duurt dan is de termijn van 3 jaar dus goed haalbaar.
- Opmerking van een deelnemer: Alles overziende maakt de EC de opschaling elektrolyse extreem complex met alle eisen. Tegelijkertijd komt FF55 met

enorme doelen voor de inzet van 50% groene H₂ in de industrie. Dit is toch uiteindelijk iets om op bewindspersonen niveau aan te kaarten bij de EC: zulke doelen lukken niet als ze gehaald moeten worden met de handen op de rug gebonden...

- Vraag: Is er elk jaar een openstelling of meerdere opstellingen voor de eerste ronde(s)?

Hierover is pas duidelijkheid als we weten hoe we met middelen uit het coalitieakkoord om zullen gaan. Streven is wel om een volgende ronde sneller op de eerste te laten volgen dan een jaar.

- Vraag: Onder het opschalingsinstrument wordt ook een CAPEX component voorzien. Welke componenten van een groene waterstoffabriek zijn subsidiabel onder het instrument en in welke mate, bijvoorbeeld opslag? Dit ivm evt combinatie met EIA, MIA, VAMIL?

De CAPEX subsidie geldt voor de elektrolyse-installatie, dus de elektrolyser, power supply, watervoorziening, koeling, veiligheidssystemen etc, plus gaszuivering. We gaan er van uit dat gas doorgaans zal worden afgeleverd op enkele tientallen (20 – 50) bar, dus ook voor een compressiestap kan CAPEX subsidie worden aangevraagd als de elektrolyser zelf op lagere druk wordt bedreven. CAPEX subsidie is onder deze regeling niet beschikbaar voor componenten die benodigd zijn voor levering van waterstof aan specifieke sectoren, zoals compressie naar bijv. 350 bar, vulinstallaties voor tube trailers en/of waterstofvulpunten (voor levering waterstof aan voer- of vaartuigen). Een beperkte opslagcapaciteit kan deel uitmaken van de elektrolyse-installatie.

Deel 4 'Vooruitblik' – Vragen gesteld op 14 januari

- Vraag: gaat de gedelegeerde handeling RED-II nog een keer open voor stakeholderconsultatie (dus niet op korte termijn definitief)?

*De EC heeft aangegeven wel van plan te zijn om dit te doen. De Nederlandse overheid speelt hier geen rol in. **Er zijn twee mogelijke scenario's voor input op de concept gedelegeerde handeling:** 1/ EC doet openbare publicatie, of 2/ EC beperkt dit tot de expert group (dat is een groep met daarin vertegenwoordigers van overheden, wetenschappers en bedrijven), in dat geval krijgen wij de stukken en zullen die met jullie delen om ook input te halen. In alle gevallen zit er een periode van minstens 1,5 maand tussen concept en definitieve versie.*

- Vraag: Heeft EZK overwogen om bij de inrichting van subsidieregeling ook rekening te houden met verschillende toepassingen van waterstof? Sommige toepassingen zijn bijvoorbeeld duurder, of profiteren minder van andere regelingen (zoals HBE's) maar zijn wel nodig voor energietransitie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan waterstof voor de gebouwde omgeving. Waterstof pilotprojecten voor de gebouwde omgeving, bijmenging maar zeker ook 100% waterstof, zijn wel nodig om richting 2030-2035 voldoende ervaring op te bouwen.

*Nee, we houden geen rekening met toepassingen. In aanvulling daarop: we hebben besloten dat waterstof geproduceerd met subsidie uit deze regeling **niet in aanmerking komt voor het verkrijgen van HBE's. Dat is omdat de subsidie uit deze opschalingsregeling de gehele onrendabele top afdekt. Daarnaast is van belang dat u beseft dat er ook geen andere subsidies meer kunnen worden aangevraagd nadat u een subsidiebeschikking heeft gekregen uit deze regeling (met uitzondering van EIA). Dat is omdat we ervanuit gaan dat een project met de realisatie start zodra het een beschikking heeft uit onze regeling.***

- Vraag: Is het mogelijk om een subsidieaanvraag te doen voor de combinatie van meerdere kleine projecten?

Nee, het is in de opschalingsregeling niet mogelijk om één aanvraag te doen voor het verkrijgen van subsidie voor meerdere elektrolyzers die op verschillende plekken zullen worden gerealiseerd.